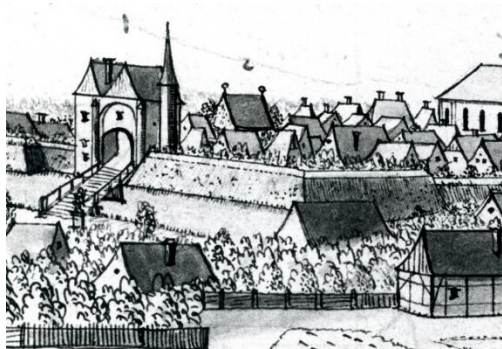

Relikty fortyfikacji miejskich

Najstarsze umocnienia Leszna powstały najpewniej w XVI w. i były to ziemne obwałowania wraz z fosą miejską, zasilaną wodą ze źródła artezyjskiego Paźla (Paschelbrunnen), usytuowanego na terenie folwarku Antoniny.

Do dziś nie ma całkowitej pewności odnośnie pierwotnego przebiegu umocnień, ani nawet ich fizycznego istnienia. Niemniej jednak jest wiele „poszlak” i przesłanek, wskazujących na funkcjonowanie tych pierwszych

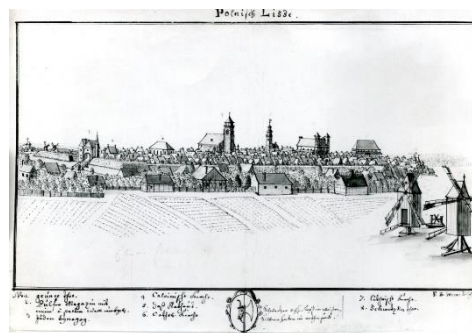
umocnień Leszna oraz ich następującego przebiegu.

Wschodni ciąg obwałowań wraz z fosą miał znajdować się w ciągu ob. ul. Bolesława Chrobrego, zwanej jeszcze na przełomie XVIII i XIX w. ul. Nad Rowem tudzież ul. Nad Szerokim Rowem. Fakt istnienia umocnień w ciągu ob. ul. Bolesława Chrobrego może potwierdzać również nadzwyczajna szerokość tego traktu.

Z kolei zachodni fragment wału z fosą miał przechodzić wzdłuż wschodniej pierzei ob. pl. dra Jana Metziga i biec dalej ob. ul. Grodzką, aż do ob. ul. Więziennej, którądy to wiódł północny fragment umocnień, łączący się na wschodzie z ob. ul. Bolesława Chrobrego.

Południowy ciąg wału z rowem prowadził natomiast ob. ul. Szkolną, wpadając na wschodzie w ob. ul. Bolesława Chrobrego, zaś na zachodzie w ob. pl. dra Jana Metziga.

Notabene układ ob. ul. Szkolnej jeszcze dziś przypomina klasyczną ulicę omurną, co może stanowić kolejny argument, potwierdzający wspomniany przebieg umocnień.

Ten pierwotny system obwałowań Leszna przetrwał do końca XVII w., kiedy król Jan III Sobieski – po klęsce Turków pod Wiedniem w 1683 r. – sprowadził do Leszna jeńców spod znaku półksiężyca.

Okolo 1683–1685 r. zmienili oni dotychczasowy przebieg wałów ziemnych i fosy, kopiując nowe i przesuwając je sporo na zachód, wschód i północ oraz nieco mniej na południe w stosunku do dotychczasowych rowów.

Wykonane przez tureckich jeńców umocnienia miały układ nieregularny i prowadziły wokół miasta w sposób następujący: od zachodu – w biegu ob. Al. Z. Krasieńskiego, od północy – wzdłuż ob. ul. Wałowej, K. Kurpińskiego i J. Poniatowskiego do przecięcia z ul. G. Narutowicza, od wschodu – na tyłach ob. III LO przy pl. T. Kościuszki, dawnego szpitala przy ob. ul. Niepodległości, a dalej przez ob. rondo Solidarności i w ciągu ob. ul. J. Dąbrowskiego oraz od południa – za dawnym kasynem wojskowym, wzdłuż ob. pl. J. A. Komeńskiego, ul. Świętokrzyskiej i za ob. kościołem

Świętego Krzyża, gdzie dochodziło do połączenia z zachodnią odnogą umocnień.

Najdłuższy był wschodni oraz zachodni odcinek wałów z fosą, liczące odpowiednio ok. 1313 i 925 m, a długość całych umocnień przekraczała znacznie 3 km. Do tego dochodził jeszcze długi na 1066 m rów, wyprowadzający wody z fosy na południe od miasta.

Obwałowania z fosą posiadały cztery bramy: Kościańską na ob. ul. G. Narutowicza, w sąsiedztwie zabudowań dawnej Fabryki Pomp, Rydzyńską na ob. ul. Leszczyńskich, Święciechowską na skrzyżowaniu ob. Al. Z. Krasińskiego z ob. ul. Słowiańską oraz Osiecką, najpewniej w pobliżu ob. ronda Solidarności. Notabene najdłużej z nich wszystkich przetrwała brama Kościańska, którą rozebrano dopiero w 1879 r.

W 1904 r. skanalizowano fosę i splantowano wały w biegu ob. ul. K. Kurpińskiego, zaś w 1905 r. doszło do zasypiania rowu w biegu ob. ul. J. Poniatowskiego i al. Juliusza Słowackiego, przy czym w sąsiedztwie obu tych traktów pozostawiono relikty ziemnych wałów. Tym samym na północnych przedpolach Leszna i w północno-wschodniej części miasta przetrwały pozostałości XVII-wiecznych wałów, stanowiące świadectwo istnienia dawnych umocnień. Warto może dodać, że część tych wałów wykorzystali w celach krajobrazowych sami posesjonaci willi przy ob. ul. Ignacego Paderewskiego, gdyż zamykały one ich ogrody od północy.

Ziemne obwałowania miejskie na północy Leszna stanowią ostatnie relikty umocnień z końca XVII w., zachowane ze względów krajobrazowych przez pruskie władze samorządowe i umiejętnie wkomponowane w okalające miasto promenady. Wały zachowały się do chwili obecnej, a od 20 lipca 2012 r. jako pozostałości fortyfikacji miejskich są chronione prawem.

Źródło: www.zabytki.leszno.pl